

Policija

Alfredo M. Bonanno

Moderna koncepcija policije, ma koliko to čudno zvučalo, upravo je takva jer ima restriktivno značenje, naime, ograničena je na službu javnog reda, na bezbednost građana. Danas se govori o policiji upravo zbog toga što je postalo moguće izdvojiti jednu političku aktivnost različite prirode, to jest, kao organizaciju državne moći u mnogo širem i dovoljno apstraktnom smislu. Bitno je obratiti pažnju na razvoj ove distinkcije, jer je moguće da ona već nestaje, i mogli bi da se pojave, kao što se uostalom i najavljuje, pokušaji ujedinjenja dve aktivnosti moći.

Grci nisu imali policiju, niti su imali ideju o organizovanom sistemu javne bezbednosti. Ni Rimljani je nisu imali, već su je nadoknađivali samom političkom strukturom države – odatle antički termin *politica*, izveden iz grčke reči *politeia*. U modernoj epohi, da bi se teorijski objasnila koncepcija policije u smislu unutrašnje bezbednosti, potrebno je poći od teoretičara državnog razloga, Botera i drugih. U prošlom veku, u Italiji, Tomazeo je mogao čak da smatra da u italijanskom jeziku ne postoji termin *polizia* i da smatra njegovu upotrebu pogrešnom, grecizmom za osudu. Za to vreme, uprkos lingvističkim problemima, praksa predstavnika policije se širila, i tako je, kao što to uvek biva, praksa zamenila teoriju. Englezi su se u 18. veku brinuli oko razlikovanja reči *police*, shvaćene u smislu uprave jednog grada ili mesta i reči *policy*, koja podrazumeva umeće vladavine jednim kraljevstvom ili *commonwealthom*, pa se razlika odražava i kod nas u one dve aktivnosti koje su definisane kao 'viši' i 'niži' redovi policije.

U ovim praktičnim i teorijskim nesigurnostima, u kojima je značajan bio problem vrline koju treba tražiti u višim policijskim redovima, dok se u nižim redovima policije svaka trgovina sa prestupnicima tolerisala, još uvek se vidi moderni odjek teorijskih nesigurnosti koje se vezuju uz termin *politica*. Antička *politeia* ignorisala je problem javne bezbednosti, jer je mogla da se ograniči na pravila i formule na osnovu kojih se živi u jednoj zajednici, svakako bogatoj konfliktima, ali gde je prekršioci zakona čekao nepopravljiv status, ropstvo, koje nije moglo da navede na pobune, osim na one koje su bile toliko ekstremne da direktno uzrokuju građanski rat. Ni staranje nad robom i ljudima nije moglo da izazove trenutno aktuelne probleme, kada klasna podela najjasnije dozvoljava da se izdvoji određeni broj ljudi koji imaju snažna potraživanja nad imovinom i samim tim su voljni da povrate ravnotežu po svaku cenu. I strah prouzrokovan ovim ogromnim pritiskom ne samo što je proširio srednjovekovne ulice (gde su se ljudi lako branili od džeparoša i pirata, ali ne tako lako od narodne bune), već je stvorio trajna tela javne bezbednosti.

Moderna država, na apstraktan način, opravdava samu sebe kao jedinog garanta „civilnog“ položaja koji omogućava građanima fizičku i egzistencijalnu sigurnost, bez neopravdanih napada. Primenjivost ovog privida povremeno biva ograničena, što je posledica promena u odnosu snaga, koje omogućava klasni sukob, a osim toga i van tih promena, nailazi na konkretno ograničenje unutar same institucije

policije. Prividnost se ne sadrži toliko u težnji da garantuje, jer država zaista garantuje nešto i to ne samo onima koji su dobrostojeći, već više u težnji da ukaže, kroz progresivni istorijski razvoj institucija bezbednosti, na sigurno poboljšanje civilnog društva. Policija u modernim demokratskim državama, kao državna aktivnost, nije izbegla ovu istorijsku iluziju, zbog čega bi moglo da se zaključi – i zaista se na ovaj način i zaključuje sa svakim novim nezakonitim napadom – da što se više razvija policija, to se više pojačava bezbednost, jednačina koja se pokazuje pogrešnom, čim se postavi ispravno i izvan ideologije.

U okvirima trenutnog razvoja države, u kontekstu velikih postindustrijskih sila, čini se opravdanim izdvojiti pokušaje reorganizacije policijskih aktivnosti, to jest. javne bezbednosti u strogom smislu, i to izvan specifičnih institucija koje obavljaju ove aktivnosti u poslednja dva veka. Postoje dva državna tela koja su izgleda umešana: vojska i lokalne zajednice građana. Ovaj poslednji izraz života u zajednici, o kojem ima malo razmatranja neopterećenih determinističkim predrasudama, biće posebno obrađen i sada ne možemo da se detaljno bavimo time. Želim samo da kažem da su strukture koje razmatramo, poput sindikata i stranaka ili odbora gradskih četvrti, sve do parohija ili lokalnih sportskih grupa, već zrele da preuzmu preventivnu policijsku ulogu, jer u praksi podržavaju direktne represivne aktivnosti. Televizija, koja se angažovanim programima integrisala u škole i sve ostale dopunske aktivnosti slobodnog vremena, čini da sve to, malo po malo, postane moguće.

Vojska se, sa svoje strane, brzo transformiše u telo policije. Svi smo dovoljno upoznati sa promenama koje se tiču međunarodnog političkog poretka, a koje su se odigrale u poslednjih nekoliko godina – dakle, nema potrebe navoditi podatke – ali čini mi se da malo njih dublje razmišlja o transformaciji tradicionalne vojske u pravu i istinsku policiju. Zabrinutost za javnu bezbednost raste paralelno sa ograničavanjem tradicionalnih zadataka vojske na ono što su zadaci policije. Ispostavlja se ipak da ovo ograničavanje, koje bi moglo da razočara neke vremešne nostalgičare za vojnim paradama, u praksi odgovara proširenju vojnih funkcija i militarizaciji društva, u jednom potpuno modernom i do pre nekoliko godina nezamislivom obliku. Odatle proizilazi da je antimilitarizam, kakvim smo ga poznavali do danas, postao neadekvatan, zauzdan fiktivnim antagonizmom prema simbolima i uniformama. Kao što se često dešava, više se obraća pažnja na spoljne efekte, manje na razumevanje onoga na šta nam oni ukazuju, a da to ne primećujemo. Privid policije ponovo postaje implicitan u profesionalnim okvirima politike, a država, koja je glupo rizikovala da ispadne represor, pojavljuje se ponovo zasnovana na represiji, ali u novom obliku.

Zaštita društva shaćena kao „opšte dobro“ služi, još jednom, da bi se prošvercovala ekskluzivna briga o interesima jednog dela društva nasuprot pretenzijama drugog dela. Dakle, proizvodne transformacije postindustrijskog društva čine da iste takve modifikacije postanu neophodne unutar institucionalnog kompleksa oružanih sila značajnijih i većih demokratskih zemalja. Funkcija unutrašnje policije, i samim tim javnog reda, odražava se direktno na međunarodnom nivou, prouzrokujući policijske intervencije u državama koje imaju podređeni ekonomski položaj i koje, dakle, mogu da budu elementi ekonomske i političke nestabilnosti. Menja se vojni mentalitet, kako se menja formacija industrijskog i vojnog kompleksa. Sada se vojske ne prikazuju više u klasičnoj fazi odbrane već se trude da spreče moguće unutrašnje i spoljašnje kretanje, postavljajući tako osnove i za srednjoročne korektivne intervencije. Sam koncept odbrane se širi i dolazi do toga da postaje bitniji od proizvodnih interesa jedne zemlje ili grupe zemalja koje se nalaze u jednoj nikad uspravnoj ekonomskoj konkurenciji.

Prostor za cirkulaciju određene tehnologije, odgovara više ili manje tačno onom primitivnom i arhaičnom načinu shvatanja životnog prostora, koji je u svoje vreme izrodio Hitlerov pohod na Istok. To osvetljava veze koje postoje između velikih industrijskih preduzeća i oružanih sila, veze koje se konkretizuju kako u rotaciji narudžbina, tako u uzajamnoj saradnji, razmeni osoblja, političkim intervencijama, autorizacijama, izvršnim funkcijama unutrašnje i spoljašnje kontrole i odbrane. Proizvodni procesi intereaguju sa vojnim interesima i strategijama. Ova dva elementa istovremeno donose odlu-

ke, zato što bi eventualne pogrešne procene mogle da štete namerama i planovima jedne od dveju komponenti. Na kraju, zajedno upravljaju i alarmantnim stanjem u koje je dovedeno društvo da bi se opravdale i sprovele u delo kako odluke vezane za proizvodnju tako i vojna zaštita, predstavljena kao sredstvo za okončanje takvog stanja.

Antička hipoteza, draga američkoj sociologiji tridesetih godina, o vojnoj državi, u kojoj je čitav društveni život vođen idealima i merama vojnog tipa, postaje sasvim daleka od stvarnosti naprednih kapitalističkih država današnjice. Ali, ako se bolje pogleda, vojna država se održala, iako je ipak prestala da se predstavlja u svom najomraženijem obliku, da duva u trube i maršira po ulicama. A ovaj ostatak vojnih ideala se razvio baš zbog toga što je skriveniji pa je samim tim je postao svesniji i lukaviji, zbog čega ga je mnogo teže razotkriti. U tim državnim formacijama u kojima su ekonomski, vojni i izvršni izraz razdvojeni samo formalno, vlast se nalazi u rukama jedinstvene manjine. Bez sumnje danas ne bi bilo razvijene industrije koja sopstvene strukture konvertuje u tercijarni sektor, da nije bilo ratnih investicija – za koje zagovarači ratnog progressa opravdano mogu da kažu, da ako je ovo progres, on je određen pripremama i vođenjem ratova, bez razmišljanja o tome koliko će trajati. Ali da li je sve to progres? Mislimo da nije.

Bilo bi interesantno proučiti prelaze sa starih proizvodnih položaja, nastalih iz direktnog odnosa između velike industrije (opremljene fiksnim postrojenjima) i vojnih narudžbina; između tih narudžbina i tehnoloških ratnih projekata; i, na kraju, između modernog rata, poput onog koji smo videli u Persijskom zalivu pre nekoliko godina, i prelaska sa industrijske na postindustrijsku proizvodnju. Ostaje da vidimo da li će stara vojna ideologija potpuno nestati, budući da se radi o teretu koji je najteže odbaciti. Tehnokrate na vlasti su u ovo ubeđene; manje su ubeđeni sami vojnici, koji se plaše da će pošto bace u more zvezdice i ostale prigodne simbole, ostati lišeni komotnih vekovnih povlastica, koje su korisne u vremenima bednih formalizama, kao surogat konkretnih ekonomskih dobitaka – dobitaka koji se ne mogu uvek steći u logici nejednake raspodele. Korak u ovom pravcu se pravi na polju tehničkog obrazovanja, koje se pruža upravnim vojnim kadrovima. Oni pohađaju u suštini iste master studije iz ekonomije i politike i obezbeđeno im je, manje ili više, isto privilegovano obrazovanje. Sve to, s malo manje tradicionalizma može postići da vojni kompleks dosta napreduje, jer se na taj način bolje integriše u političku i ekonomsku formaciju velikih demokratskih država današnjice.

I da završimo sa Tacitovim citatom, *sine ira et studio*, bilo bi bolje otići malo dalje od naših analiza vojnog problema.

ATabula ARasa

Alfredo M. Bonanno
Policija

“Anarchismo”, br.69, Catania, Italia; prevela: Dragana Mokan, 2012.

atabularasa.org